

УДК 342.95

DOI <https://doi.org/10.32689/2522-4603.2023.5.7>**Олена ЛИТВИН**

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри адміністративного і кримінального права, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, просп. Гагаріна, 72, Дніпро, Україна, 49010

ORCID: 0000-0002-7916-1098

Olena LYTUVYN

Candidate of Juridical Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Administrative and Criminal Law, Oles Honchar Dnipro National University, 72, Naharina Ave, Dnipro, Ukraine, 49010

ORCID: 0000-0002-7916-1098

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ**INTERNATIONAL EXPERIENCE OF POLICE ACTIVITY IN THE CONTEXT OF PUBLIC SECURITY**

Стаття присвячена аналізу міжнародного досвіду діяльності поліції в контексті забезпечення публічної безпеки. В роботі розглядаються особливості реформування правоохоронних органів у розвинутих країнах світу, на негативних прикладах, таких як Китайська народна республіка та Кореїська народна республіка, а також позитивних (США, Великобританія, Італія). Зокрема, в статті аналізуються стратегії та підходи до модернізації поліції, урахування історичних та культурних особливостей кожної країни. Обговорюється важливість адаптації міжнародного досвіду до конкретних потреб та умов українського суспільства. Здійснюється аналіз пріоритетів та завдань поліції в кожній з досліджуваних країн, а також їх вплив на практичну реалізацію прав та свобод громадян. Робота закликає до уважного вивчення міжнародного досвіду та врахування його позитивних і негативних аспектів для ефективного розвитку поліцейських органів в Україні. У роботі розглядаються ключові аспекти модернізації поліції, включаючи стратегії та методи, що застосовуються для забезпечення публічної безпеки. Висвітлюються особливості функціонування правоохоронних органів у контексті політичних та соціокультурних реалій кожної країни. Автори наголошують на необхідності адаптації зарубіжного досвіду до внутрішніх потреб і специфіки українського суспільства. Робота спрямована на вивчення позитивних та негативних аспектів міжнародного досвіду для ефективного розвитку системи правопорядку в Україні. Результати аналізу міжнародного досвіду діяльності поліції у контексті забезпечення публічної безпеки свідчать про важливість врахування унікальних особливостей кожної країни під час реформування правоохоронної системи. Поліція різних країн має відмінності у своєму завданні, структурі та методах роботи, обумовлені політичним, культурним та історичним контекстом. Важливо враховувати ці відмінності при запозиченні зарубіжного досвіду для побудови ефективної системи правопорядку в Україні. Однак необхідно також зосередитися на збереженні та захисті прав та свобод громадян, що є невід'ємною складовою успішної поліцейської роботи.

Ключові слова: Національна поліція України, публічна безпека, міжнародний досвід, стратегії поліцейської діяльності, правопорядок, запобігання злочинності.

The article is devoted to the analysis of international experience of police activities in the context of public security. The paper examines the peculiarities of law enforcement reform in developed countries, using negative examples, such as the People's Republic of China and the Democratic People's Republic of Korea, as well as positive ones (the United States, the United Kingdom, Italy). In particular, the article analyzes strategies and approaches to police modernization, taking into account the historical and cultural characteristics of each country. The importance of adapting international experience to the specific needs and conditions of Ukrainian society is discussed. The author analyzes the priorities and tasks of the police in each of the countries studied, as well as their impact on the practical realization of citizens' rights and freedoms. The paper calls for a careful study of international experience and consideration of its positive and negative aspects for the effective development of police agencies in Ukraine. The paper examines key aspects of police modernization, including strategies and methods used to ensure public safety. The peculiarities of the functioning of law enforcement agencies in the context of political and socio-cultural realities of each country are highlighted. The authors emphasize the need to adapt foreign experience to the internal needs and specifics of Ukrainian society. The work is aimed at studying the positive and negative aspects of international experience for the effective development of the law enforcement system in Ukraine. The results of the analysis of international experience of police activities in the context of public security demonstrate the importance of taking into account the unique characteristics of each country when reforming the law enforcement system. The police in different countries have different tasks, structures and methods of work due to their political, cultural and historical context. It is important to take these differences into account when borrowing foreign experience to build

an effective law enforcement system in Ukraine. However, it is also necessary to focus on preserving and protecting the rights and freedoms of citizens, which is an integral part of successful policing.

Key words: National Police of Ukraine, public security, international experience, police strategies, law and order, crime prevention.

Постановка проблеми. Під час останніх десятиліть в умовах глобалізації та зростаючої складності внутрішніх і зовнішніх загроз безпеці, актуальність вивчення міжнародного досвіду діяльності поліції набуває особливого значення для розробки ефективних стратегій забезпечення публічної безпеки в Україні. Наукове дослідження зосереджене на аналізі підходів та практик роботи поліційних органів у різних країнах світу з метою виявлення перспектив та рекомендацій для покращення функціонування правоохоронних структур в українському контексті. Забезпечення публічної безпеки є однією з ключових функцій держави, особливо в умовах сучасних глобальних викликів та загроз. У зв'язку з цим, розуміння та вивчення міжнародного досвіду діяльності поліції стає необхідним для удосконалення системи правоохоронних органів. Проте існують певні проблеми, пов'язані з адаптацією зарубіжного досвіду до умов української дійсності, такі як історичні, культурні та інституційні відмінності між країнами. Тому актуальним стає вивчення та аналіз цих проблем з метою знаходження оптимальних шляхів адаптації міжнародного досвіду діяльності поліції до умов сучасної України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальносвітовий досвід функціонування поліції був предметом досліджень науковців, серед яких можна відзначити Г. Карплюка, К. А. Карчевського, В. О. Климкова, М. С. Городецької, С. М. Гусарова, О. О. Джураєва, М. М. Добкіна, Д. Г. Заброди, К. В. Коваленка, А. Т. Комзюка, С. П. Кондракова, А. М. Колодія, В. В. Копейчикова, Ю. Ф. Кравченка та інших. Однак для подальших досліджень важливим є аналіз зарубіжного досвіду організації та функціонування регіональних підрозділів поліції як ключового суб'єкта забезпечення правопорядку, а також можливостей його адаптації та впровадження в Україні.

Мета. Метою цієї статті є проведення аналізу міжнародного досвіду діяльності поліції в контексті забезпечення публічної безпеки з метою виявлення його особливостей, можливостей та перспектив для впровадження в українські умови. Через ретельне вивчення досвіду різних країн, стаття має на меті визначити оптимальні підходи та стратегії в роботі правоохоронних органів з метою покращення ситуації з публічною безпекою в Україні.

Виклад основного матеріалу. Поліція в різних країнах може використовувати

різні стратегії для забезпечення публічної безпеки. До них відносяться превентивна поліція, яка спрямована на запобігання злочинності шляхом розвитку співпраці з громадськістю та використанням аналітичних методів передбачення злочинності; реактивна поліція, яка зосереджена на розслідуванні злочинів та покаранні винних; інклюзивна поліція, що ставить за мету покращення взаємодії між поліцією та різними групами населення.

Поліція використовує різні тактики та методи для забезпечення публічної безпеки, зокрема патрулювання вулиць та площ, встановлення контрольних пунктів, ведення оперативних заходів та розслідування злочинів. Крім того, поліція активно працює над вдосконаленням методів профілактики злочинності, використовуючи для цього програми партнерства з громадськістю, програми зайнятості молоді та інші ініціативи.

Шляхом адаптації міжнародного досвіду, зокрема щодо реформування поліції, можна значно покращити ефективність органів державної влади. Проте варто враховувати історичні, культурні та соціальні особливості країни. Це допоможе побудувати модель поліції, що відповідає європейським стандартам, забезпечити високий рівень довіри громадян до правоохоронних органів та захистити права та свободи людей. Аналізуючи досвід Польщі, слід зазначити важливість самостійного вибору шляху реформ. Україні варто враховувати різні підходи до покращення роботи поліції, зокрема у використанні заходів навчання та мотивації кадрів. Таким чином, актуальним стає дослідження іноземного досвіду в організації роботи поліції з метою успішного впровадження реформ у вітчизняних умовах.

Але не всі приклади є позитивними. Так, наприклад, Китайська Народна Республіка та Кореїська Народна Республіка, привернули увагу міжнародної спільноти своїм успіхом у реформуванні правоохоронних органів. У Китаї оновлення Міністерства Громадської Безпеки розпочалося значно пізніше, ніж економічні реформи, переходячи на ринкові відносини. Китайські правоохоронці в основному зосереджені на захисті державного устрою та інтересів держави, а не на захисті прав та інтересів громадян [2, с. 73]. Законодавство в Китаї дозволяє поліцейським вико-

нувати широкий спектр завдань, включаючи діяльність в органах державної безпеки, установах покарань, протипожежному нагляді та судовій системі.

У Кореї, згідно зі звітом ООН, з 2015 року щодо прав людини, ключовим елементом політичної системи є великий апарат безпеки, який використовує методи стеження, примусу та насильства для стримування будь-яких форм опозиції [1, с.25]. Публічні страти та насильницькі заборони до виправних таборів є основними інструментами забезпечення повного підкорення громадянства.

Досвід Сполучених Штатів Америки у сфері діяльності поліції та забезпечення публічної безпеки є комплексним і багатограним, оскільки країна має довгу історію реформ у правоохоронній системі. Цей досвід включає різноманітні підходи до поліцейської роботи, зміцнення взаємодії з громадою, використання новітніх технологій та методів для підвищення ефективності роботи поліції, а також розвиток стратегій для боротьби зі злочинністю і тероризмом. Нижче наведено кілька ключових аспектів:

1. Ком'юніті полісінг (Поліцейська робота, орієнтована на співпрацю з громадою) [3, с. 39]. Цей підхід зосереджений на будівництві позитивних відносин між поліцією та громадськістю, що обслуговується, з метою підвищення взаємної довіри та ефективності у боротьбі зі злочинністю. Поліцейські працівники включені в життя громад, у яких вони працюють, що допомагає їм краще розуміти і вирішувати місцеві проблеми.

2. Використання новітніх технологій. Американська поліція активно впроваджує інноваційні технології, такі як системи відеоспостереження, дрони, програмне забезпечення для аналізу даних злочинності, що дозволяє збільшити ефективність роботи та оперативно реагувати на злочини.

3. Реформи поліції. В останні роки у США було ініційовано низку реформ поліції, спрямованих на підвищення прозорості, підзвітності та ефективності правоохоронних органів. Це включає використання камер, прикріплених до форми поліцейських, посилення тренінгів, зокрема з питань дотримання прав людини, та розробку нових стратегій у відповідь на критику щодо перевищення повноважень.

4. Боротьба з тероризмом. Після терористичних атак 11 вересня 2001 року, США значно зміцнили зусилля у сфері боротьби з тероризмом, включаючи зміцнення співпраці між федеральними, штатовими та місцевими правоохоронними органами, а також впрова-

дження заходів для підвищення громадської безпеки.

5. Програми превентивної діяльності. США також реалізують програми, спрямовані на попередження злочинності, зокрема через освітні проєкти, співпрацю зі школами, соціальними службами та громадськими організаціями для вирішення кореневих причин злочинності.

Поліція США стикається з викликами, зокрема з обвинуваченнями в расовій упередженості, перевищенні повноважень та недостатньою відповідальністю. Ці питання привертають увагу до необхідності подальших реформ та підвищення стандартів професіоналізму в правоохоронних органах.

Досвід США у сфері поліцейської діяльності та забезпечення публічної безпеки є предметом постійного аналізу та дискусій, як в країні, так і за її межами, з метою вдосконалення правоохоронної системи та забезпечення балансу між безпекою та правами людини.

Досвід Великобританії у діяльності поліції в контексті забезпечення публічної безпеки є унікальним і відрізняється від багатьох інших країн завдяки її історії, правовій системі та підходах до поліцейської роботи. Великобританія славиться своїм підходом "поліція зі згоди громади", де основна легітимність поліції походить не з влади держави, а з згоди та підтримки громадянами їхньої діяльності. Цей підхід сприяє більшій довірі та співпраці між поліцією та громадою, зменшуючи залежність від сили та зброї. Більшість британських поліцейських не носять вогнепальну зброю в повсякденних обставинах, що є значною відмінністю від багатьох інших країн. Але питання безпеки поліцейських та їхньої здатності ефективно реагувати на збройні загрози залишається предметом дебатів.

Великобританія була однією з перших країн, яка почала широко використовувати камери на тілі поліцейських, що допомагає забезпечити прозорість та відповідальність у діяльності поліції. Використання цих камер призвело до зменшення скарг на поліцейських та підвищення довіри громадян.

Британська поліція активно працює над превентивними програмами, спрямованими на запобігання злочинності, а не лише на її придушення. Значна увага приділяється роботі з молоддю, соціальним службам та іншим організаціям для вирішення проблем, що можуть призвести до злочинності.

Поліція Великобританії постійно переглядає та адаптує свої методи роботи для відпо-

віді на сучасні виклики, включаючи тероризм, кіберзлочинність та міжнародну злочинність. Питання расизму, дискримінації та надмірного використання сили залишаються актуальними, що вимагає постійної уваги та дій для їх вирішення. Досвід Великобританії в галузі поліцейської діяльності підкреслює важливість згоди громади, превентивних заходів та обмеженого використання сили для забезпечення публічної безпеки. Незважаючи на успіхи, постійні виклики вимагають адаптації та реформ.

Німеччина вирізняється своїм децентралізованим підходом до поліцейської роботи, який передбачає велику міру самостійності поліції на рівні федеральних земель. Німеччина має 16 федеральних земель, кожна з яких має свою власну поліцейську силу з відповідальністю за забезпечення публічної безпеки на своїй території. Крім земельних поліцейських сил, існують федеральні агенції, такі як Федеральна поліція (Bundespolizei), яка займається охороною кордонів, залізничним та авіаційним транспортом, та Федеральне кримінальне відомство (ВКА), що відповідає за боротьбу з організованою злочинністю та міжнародним тероризмом [4]. Поліцейські в Німеччині проходять ретельну професійну підготовку, яка включає як теоретичні заняття, так і практичну підготовку. Це сприяє високому рівню професіоналізму та компетентності. Велика увага приділяється етичним аспектам роботи поліції та дотриманню прав людини. Німеччина слідує строгим правилам щодо використання сили поліцією, які вимагають, щоб застосування сили було пропорційним та необхідним. Інциденти з використанням сили ретельно документуються та перевіряються, щоб забезпечити відповідальність. Німеччина також активно впроваджує стратегії ком'юніті-полісінгу, спрямовані на зміцнення взаємодії та співпраці між поліцією та громадою. Особлива увага приділяється профілактичним програмам та ініціативам, які мають на меті запобігання злочинності, зокрема серед молоді.

Італійська поліцейська система характеризується наявністю кількох органів з різними функціями та компетенціями, що працюють як на національному, так і на місцевому рівнях для забезпечення правопорядку та безпеки громадян.

Основні поліцейські сили в Італії включають:

1. Поліція державної безпеки (Polizia di Stato) – це національна поліція, яка займається забезпеченням публічної безпеки та порядку, контролем дорожнього руху, бороть-

бою з наркотиками, тероризмом та організованою злочинністю.

2. Карабінери (Carabinieri) – військовий корпус з поліцейськими функціями, що входить до складу Збройних сил Італії. Вони виконують широкий спектр завдань, включаючи розслідування тяжких злочинів, підтримку громадського порядку та виконання спеціальних операцій.

3. Фінансова гвардія (Guardia di Finanza) – спеціалізується на боротьбі з фінансовими злочинами, включаючи ухилення від сплати податків, контрабанду та відмивання грошей. Вони також займаються моніторингом економічної діяльності та дотриманням митних правил [4].

Італія зіткнулася з рядом викликів у сфері публічної безпеки, зокрема з організованою злочинністю, яка має глибокі корені в суспільстві, особливо в південних регіонах країни. Мафіозні угруповання, такі як Коза Ностра, Ндрангета та Каморра, мають значний вплив і є серйозним викликом для правоохоронних органів. У відповідь на ці виклики, італійська поліція застосовує різноманітні стратегії, включаючи розвідувальну діяльність, використання передових технологій та міжнародне співробітництво з правоохоронними агентствами інших країн. Також значна увага приділяється превентивним заходам, спрямованим на зменшення злочинності та підвищення рівня довіри між поліцією та громадою. Італійська поліція стикається з необхідністю балансувати між забезпеченням безпеки та захистом громадянських прав і свобод. В останні роки було зроблено значні зусилля для підвищення прозорості та підзвітності поліцейських сил, а також для зміцнення взаємодії з громадськістю. Загалом, італійський досвід у сфері діяльності поліції та забезпечення публічної безпеки є цінним прикладом комплексного підходу до боротьби зі злочинністю, який враховує як необхідність реагування на поточні виклики, так і важливість довгострокової превентивної роботи.

Українська поліція може вивчати та адаптувати кращі практики зарубіжних країн у сфері діяльності поліції для забезпечення публічної безпеки. Це може включати різноманітні аспекти, від управління та стратегій до технологій та методів залучення громади. Так, залучення громади до забезпечення безпеки, співпраця поліції з місцевими громадами для ідентифікації та вирішення проблем допоможе у розробці програм співпраці, які б сприяли довірі та відкритому діалогу між поліцією та громадянами, аналогічно до досвіду Великобританії чи США. Наступним

кроком є покращення якості підготовки поліцейських, з акцентом на етиці, правах людини та методах деескалації шляхом впровадження комплексних навчальних програм з найкращих практик країн, таких як Німеччина, де велика увага приділяється професійній етиці та правах людини. Важливим є застосування сучасних технологій для покращення ефективності поліцейської роботи, наприклад, введення тілесних камер, систем відеоспостереження та аналітичних інструментів для збору та аналізу даних, схоже на практики в США та Великобританії [6, с. 50]. Також необхідним є забезпечення високого рівня прозорості та відповідальності в діяльності поліції.

Адаптація та запозичення міжнародного досвіду може допомогти українській поліції підвищити ефективність своєї роботи, зміцнити довіру громадян та покращити загальний рівень публічної безпеки в країні. Важливо враховувати специфіку українського контексту при адаптації зарубіжних практик, щоб забезпечити їхню максимальну ефективність та відповідність місцевим потребам.

Висновки. Отже, міжнародний досвід діяльності поліції вказує на різноманітні підходи до забезпечення публічної безпеки в різних країнах світу. Підходи до організації та функціонування поліцейських органів суттєво відрізняються в залежності від історичного, культурного, та політичного контексту кожної країни. Деякі країни, як от Китай та Північна Корея, встановлю-

ють високий пріоритет захисту державних інтересів та підкорення громадянства, що може суперечити правам та свободам окремих осіб. Важливо враховувати позитивний та негативний досвід інших країн при розробці стратегій забезпечення публічної безпеки в Україні. Необхідно підходити до впровадження міжнародного досвіду з урахуванням особливостей українського суспільства та інших внутрішніх факторів. Важливим аспектом є поєднання міжнародного досвіду з урахуванням національних історичних, культурних та соціально-економічних особливостей України для ефективного реформування поліцейських органів. Під час адаптації зарубіжного досвіду слід уникати бездумного копіювання моделей, а замість цього акцентувати увагу на конкретних потребах та проблемах українського суспільства. Поліція повинна бути спроможною ефективно захищати права та свободи громадян, забезпечувати публічний порядок та боротися зі злочинністю, зберігаючи при цьому високий рівень довіри населення. Політична воля, національне обговорення та підтримка громадськості є ключовими факторами у впровадженні реформ поліції, які спрямовані на покращення забезпечення публічної безпеки. Подальше дослідження міжнародного досвіду та його впливу на розвиток поліцейських органів в Україні є важливим напрямком для подальших наукових робіт та практичних заходів.

Література:

1. Зарубіжний досвід організації взаємодії поліції з органами місцевого самоврядування в контексті децентралізації державної влади : науково-методичні рекомендації / К.Л. Бугайчук, В.А. Гузь, І.О. Святюком та ін. Харків : ХНУВС, 2015. 44 с.
2. Кондратьєв Я.Ю. Міжнародна поліцейська енциклопедія: у 10 т. / відп. ред. Ю.І. Римаренко, Я.Ю. Кондратьєв, В.Я. Тацій. Київ: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2005. Т. 2: Права людини у контексті поліцейської діяльності. 687 с.
3. Майстренко М.М. Імплементация концепції Community policing: від філософської доктрини до дієвого стратегічного напрямку. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2017. № 2(44). С. 39–46.
4. Про Європейський кодекс поліцейської етики: рекомендація Rec (2001) 10 Комітету Міністрів державам-учасницям Ради Європи (Ухвалена Комітетом міністрів 19 вересня 2001 р. на 765-му засіданні заступників міністрів). URL: <https://pravo.org.ua/files/Criminal%20justice/rec1.pdf>
5. Про Національну поліцію : Закон України від 02 липня 2015 р. № 580-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/580-19/paran5#n5>
6. Римаренко Ю.І. Антологія міжнародного поліцейського права. (Історія. Предмет. Методи. Норми. Класифікація): у 2 т. / за заг. ред.: Ю.І. Римаренка, В.В. Коваленка, О.М. Бандурки. Від камералістики до поліцейстики. Херсон: Айлан, 2010. 87 с.

References:

1. Buhachuk, K. L., Huz, V. A., Sviatokum, I. O., et al. (2015). Zarubizhnyi dosvid orhanizatsii vzaiemodii politzii z orhanamy mistsevoho samovriaduvannia v konteksti detsentralizatsii derzhavnoi vlady: naukovometodychni rekomendatsii [Foreign experience of police interaction with local self-government bodies in the context of state power decentralization: Scientific and methodological recommendations]. Kharkiv, Ukraine: KhNUVS. [in Ukrainian].

2. Kondratiiev, Ya. Yu., Rymarenko, Yu. I., & Tatsii, V. Ya. (Eds.). (2005). *Mizhnarodna politsiiska entsyklopediia: u 10 t.* [International Police Encyclopedia: in 10 vols.]. Vol. 2: *Prava liudyny u konteksti politsiiskoi diialnosti [Human rights in the context of police activity]. Kyiv, Ukraine: Concern "Vydavnychiy Dim "In Yure". [in Ukrainian].
3. Maistrenko, M. M. (2017). Implementatsiia kontseptsii Community policing: vid filosofskoi doktryny do diievoho stratehichnoho napriamu [Implementation of the Community policing concept: From philosophical doctrine to an effective strategic direction]. *Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav*, (2)(44), 39–46. [in Ukrainian].
4. Pro Yevropeiskyi kodeks politsiiskoi etyky [About the European Code of Police Ethics], Recommendation Rec (2001). 10 of the Committee of Ministers to member states of the Council of Europe (Adopted by the Committee of Ministers on 19 September 2001 at the 765th meeting of the Ministers' Deputies). Retrieved from <https://pravo.org.ua/files/Criminal%20justice/rec1.pdf> [in Ukrainian].
5. Zakon Ukrainy Pro Natsionalnu politsiiu [About the National Police], Zakon Ukrainy vid 02 lypnia 2015 r. № 580-VIII. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/580-19/paran5#n5> [in Ukrainian].
6. Rymarenko, Yu. I., Kovalenko, V. V., & Bandurka, O. M. (Eds.). (2010). *Antolohiia mizhnarodnoho politsiiskoho prava. (Istoriia. Predmet. Metody. Normy. Klasyfikatsiia): u 2 t.* [Anthology of international police law. (History. Subject. Methods. Norms. Classification): in 2 vols.]. Vol. 1: Vid kameralistyky do politsiistyky [From cameralistics to police science]. Kherson, Ukraine: Aylan. [in Ukrainian].